

Trăiască schiul !

Sporturile de iarnă au pe teritoriul României o tradiție de peste un secol. Încă de la începuturile sale, „inima” sporturilor montane a fost zona delimitată de Munții Bucegi și Postăvarul, respectiv localitățile montane ale Țării Bârsei (Brașov și Râșnov) și cele din partea superioară a Văii Prahovei (Sinaia și Predeal).

În Vechiul Regat al României, în statutul primei societăți turistice românești, Societatea carpatină „Sinaia”, înființată în 1893, întâlnim și preocupări pentru sporturile de iarnă¹. Însă, au fost încercări timide. Primele manifestări sportive organizate iarna la sud de Carpați au apărut sub patronajul Familiei Regale Române la începutul secolului XX. De altfel, până la începutul Primului Război Mondial, patinajul, schiul, bobul, hockey-ul pe gheață au apărut în Vechiul Regat numai în mediul aristocratic, sub patronajul Familiei Princiare moștenitoare.

În decembrie 1909, Principele moștenitor Carol, la vârstă de 16 ani, în calitate sa de secretar al „Clubului Sportiv Român” (C.S.R.)², a luat „inițiativa” inaugurării concursurilor pentru sporturi de iarnă din România, la Sinaia³.

Activitățile desfășurate pe domeniul regal de la Sinaia au determinat și înființarea Societății „Săniuța”, cu sediul la Sinaia, dedicată numai practicării sporturilor de iarnă. Clubul era alcătuit din fruntași ai automobilismului autohton: dr. Ion Costinescu, Ion Cămărășescu și Leon Leonida.

Apoi, în perioada 23 – 24 ianuarie 1911, la „a treia reuniune a Sporturilor de Iarnă”, tot la Sinaia, pe lângă concursurile de bobsleigh, au fost organizate „Marele premiu al schiorilor” și concursul de „Sărituri în ski”, primele competiții sportive de schi și sărituri cu schiurile cunoscute la sud de Carpați. Concursul individual de schi la care au participat nouă concurenți, dintre care trei femei, s-a desfășurat fără reguli precise pe pârtia de bob, al cărei traseu trecea prin fața castelului Peleş. A învins Walter Dickin în 7 minute și 41 secunde, urmat de domnișoara Bilkington în 8 minute 50 secunde și contele Törek în 9 minute și 5 secunde. Același Dickin a câștigat și concursul de sărituri⁴.

Tot sub patronajul Principelui Carol au apărut și primele îndrumări pentru „organizarea temeinică” a manifestărilor sportive din România. A V-a Olimpiadă modernă, în primul rând investițiile făcute la Stockholm în 1911,

¹ *Enciclopedia educației fizice și sportului din România*, vol. I, coordonator Alexe Nicu, Edit. Aramis Print, București, 2002, p. 994.

² „Clubul Sportiv Român” era sub președenția Principelui moștenitor Ferdinand și a Princesei moștenitoare Maria și fusese înființat în 1909, sub patronajul fiului lor, Principele Carol, pentru practicarea tenisului. Principele Carol avea atribuțiunile secretariatului clubului și conducerea activităților. Din asociațiune mai făceau parte, conform lui George Costescu, „Princesa Elisabeta și toate prietenile sale din țară, precum și camarazii de copilărie și de școală ai Augustului fondator”.

³ George Costescu, *F.S.S.R. MCMXII – U.F.S.R. MCMXXXVII, Douăzeci și cinci de ani de viață sportivă în România*, p. 20.

⁴ „Revista Automobilă”, an 6, nr. 62 din februarie 1911.

au provocat o „rumoare semnificativă” și în Vechiul Regat. „În adunările tuturor asociațiilor noastre sportive se simțea animație de proiecte neobișnuită care se oprea însă pretutindeni în fața aceluiași obstacol: lipsa de mijloace a lor și indiferența cercurilor oficiale ale Statului pentru această față a problemei educației tineretului”⁵.

Astfel, la 1 decembrie 1912, în saloanele Automobil-Clubului Regal Român din București (str. C. A. Rosetti, nr. 7) s-a desfășurat ședința de întemeiere a „Federațiunei Societăților Sportive din România” (F.S.S.R.)⁶. Primul comitet diriguitor al federațiunii era format din Principele moștenitor Ferdinand, președinte; Principele Carol, secretar general; Ion Cămărășescu și Ion Costinescu, delegați ai F.S.S.R.

Federațiunea avea scopul: „de a răspândi printre tineri gustul și practicarea exercițiilor fizice”; „de a stabili reguli uniforme și proprii pentru fiecare exercițiu”; „de a încuraja și de a înlesni înființarea asociațiunilor școlare și militare și societăților al căror scop este practicarea sportului și a exercițiilor fizice”; „de a uni între ele toate societățile de sport deschise exclusiv amatorilor, de a le dirija și de a le reglementa în ultim resort”; „de a reprima toate abuzurile ce se pot produce și mai ales de a exclude pe profesioniști”; „de a-și procura terenuri de sport, având înlesnirile trebuincioase și de a le pune la dispoziția membrilor ei în conformitate cu regulamentele în vigoare”.

În cadrul federației a fost înființată și „Comisiunea sporturilor de iarnă”, formată din inginer H.O. Schlawe, dr. Ion Costinescu, Ion Cămărășescu, inginer George Pascu și Al. Oteteleșanu.

Prima Adunare Generală a F.S.S.R. după terminarea războiului s-a desfășurat în 1919. Un obiectiv foarte important era unificarea mișcării sportive din România Mare. Cea mai dificilă misiune a fost obținerea afilierii federațiilor și cluburilor din Transilvania: „Această provincie – care pe tărâmul sportiv arăta dintru început înclinări accentuate spre regionalism – se găsea ea însăși și de mai înainte sub un regim divizat. Bunăoară, în regiunea meridională sporturile erau practicate, îndrumate și conduse de populațiunea săsească ce avea centrele ei de directivă la Sibiu și la Brașov”⁷.

În cazul sporturilor de iarnă, prima acțiune a strategiei de apropiere s-a desfășurat la sfârșitul anului 1919. „Încă deînaintea Crăciunului un delegat al Comisiunei pentru sporturile de iarnă împreună cu maior Pârvu Boerescu, secretarul Societății «Săniuța» de la Sinaia – urmând sugestiunile F.S.S.R. alcătuiesc la Brașov o comisiune care să cerceteze și să afle și acolo o pârtie proprie concursurilor pentru sporturile de iarnă ce aveau să fie organizate în lunile următoare. Această comisiune, – formată pe lângă sus-numiții și din Johann Teutsch de la asociațiile

⁵ George Costescu, *op. cit.*, p. 28.

⁶ „Revista Automobilă”, an 7, nr. 84 din decembrie 1912.

⁷ George Costescu, *op. cit.*, p. 138.

«Schi-Verein» și «Karpattia» și H. Tuzar de la «Brașovia», au găsit două pârtii din care cea mai bună și lungă de 5 km. având nevoie de lucrări pentru desăvârșire nu putea fi utilizată decât peste un an, iar alta, provizorie și lungă numai de 2,5 km., [a fost] aleasă pentru concursurile apropiate”⁸.

Astfel, primele concursuri de iarnă care au reunit sportivii României Mari au fost organizate la Brașov, în perioada 6 – 8 februarie 1920⁹.

„Cupa Prințului George Valentin Bibescu” la bobsleigh („echipe naționale interclub”, traseu 2,5 km) a fost câștigată de echipajul „Habarnam” (Societatea „Săniuța”) cu dr. I. Costinescu, Mircea Nițescu cu soția, d-ra Ella Rădulescu și maior Pârvu Boerescu, în 4 minute și 7 secunde. Podiumul a fost completat de echipajul „Brașovia” (Brașovia Sport-Club) cu Mereș, Horvat, Nagy Ianoș, d-ra Graziela Zumino și Balint, în 4 minute și 12 secunde și „Quand-Même” (Asociația Școlii de Poduri și Șosele) cu Ciortea, Șerbănescu, Budescu și Duma, în 4 minute și 26 secunde.

Cupa „Ligii Sportive” la bob a fost cucerită de echipajul „Rostogol” (Colțea F. B. Club) cu Alexandru Ionescu, Mario Gebauer, Aurel Pavel, Baer și Ion Pavel, în 3 minute și 20 secunde; pe locul secund a venit „Avalanșa” (Asociația Sportivă Vâlceană) cu Iorgu Arsene, Fifi Boerescu, lt. Alexandrescu cu soția și căpitan Eftimache, în 3 minute și 38 secunde.

Pe podiumul concursului de schi „Cupa Pârvu Boerescu” (5,5 km) au urcat numai schiorii brașoveni Gust: dr. Karl Gust în 18 minute și 34 secunde, Heinrich Gust în 18 minute și 50 secunde și Herman Gust în 19 minute.

Concursul de săniuțe cu un loc (3 km) a fost câștigat de Klevenkaus în 5 minute și 9 secunde, urmat de Richard Silbernagel în 5 minute și 12 secunde și Heinrich Eitel în 5 minute și 30 secunde, iar în concursul de două locuri (3 km), s-a impus Erhard Schaudt în 7 minute și 23 secunde, urmat de Ernest Schlandt în 7 minute și 45 secunde și Fritz Löw în 7 minute și 49 secunde.

Alegerea Brașovului pentru primele competiții sportive din România Mare nu a fost întâmplătoare. Nu era la mijloc doar apropierea de reședința regală din Sinaia. În perioada antebelică, Brașovul reușise să se impună ca reperul principal al sporturilor de iarnă din Transilvania, realizând cele mai importante premiere: prima asociație de schi (1905), prima cabană de schi (1907) și primele cursuri internaționale de schi (maestrul Zdarski, 1907), primul campionat de schi al Ardealului (1909), prima trambulină și primul concurs de sărituri cu schiurile (1913).

Trebuie să remarcăm și faptul că începuturile popularizării sporturilor de iarnă în Transilvania au fost legate de „Clubul Alpin Ardelean” (*Siebenbürgische Alpenverein* – S.A.V.), înființat de câțiva prieteni ai naturii la Brașov,

⁸ *Ibidem*, p. 145 – 146.

⁹ *Ibidem*, p. 146 – 147.

în 1873¹⁰, și „Societatea carpatină transilvăneană a turiștilor” (*Siebenbürgische Karpatenverein - S.K.V.*), organizație săsească fondată în 1880, la Sibiu, sub influența societăților alpine din Austria și Germania. S.K.V.-ul a inițiat explorarea turistică a Munților Carpați și, în acest context, practicarea schiului în Transilvania de sud.

Deși majoritatea membrilor S.K.V. au fost schiori pasionați, popularizarea și practicarea schiului într-un cadru organizat au presupus o organizare specifică, independentă de S.K.V. În acest context a fost înființată la 3 noiembrie 1905 „Der Kronstädter Skiverein” (K.S.V.) / Asociația Brașoveană de Schi, cea mai importantă asociație transilvană pentru sporturile de iarnă. Scopul membrilor fondatori (54 de sași din Brașov și Râșnov) era „de a răspândi practica schiului, minunat mijloc de recreere și cunoaștere a frumuseților iernii în munte”. În 12 februarie 1912, ziarul bucureștean „Ecoul Sportiv” lauda activitatea asociației sașilor brașoveni deoarece „acolo sportul de iarnă nu se restrânge la un anumit cerc de prieteni, al unei anumite clase sociale, ci e practicat de toți iubitorii lui”.

K.S.V. a patronat toate premierele schiului transilvănean și românesc. Membrii asociației brașovene au înțeles printre primii noile realități politice interbelice și au colaborat cu autoritățile sportive românești la scurt timp după terminarea Primului Război Mondial. K.S.V. s-a afiliat la „Comisiunea sporturilor de iarnă” încă din 1921. În semn de respect față de această atitudine, Principele Nicolae, unul dintre cei trei membri ai Regenței României în perioada 1927 – 1930, a ales să fie membru K.S.V.

În 1930, la a 25-a aniversare, K.S.V. reprezenta, în continuare, una dintre cele mai serioase asociații sportive de pe teritoriul României. Pe lângă rezultatele sportivilor săi, asociația sașilor brașoveni își păstrase același loc de frunte între organizatorii concursurilor de schi la nivel național și chiar internațional. K.S.V. era un partener de încredere pentru „Comisia Centrală de Schi” (detașată de „Comisiunea sporturilor de iarnă” în 1924) și își va păstra această calitate și după constituirea „Federației Române de Schi” (1931).

¹⁰ Obiectivele asociației au fost definite în 1874, la prima adunare generală, de către Karl Schnell, viitorul primar al Brașovului, primul președinte al Clubului Alpin: „Ar trebui ca prin acest club alpin să trezim, să transmitem și să facem cunoscute în cercuri mai largi plăcerea și bucuria de a face ieșiri în aer liber și natură, obiectivele excursiilor să depășească zonele ușor de atins din jurul orașului natal, să ne însușim cunoștințe despre Carpați – Alpii Transilvaniei, să le răspândim și să pregătim mijloacele prin care să putem da o mână de ajutor, cu recomandări și concret, vizitatoriilor străini.” După primul an de existență, asociația avea 58 de membri, între care nume cunoscute în comunitatea brașoveană: Carl v. Bömches, Eduard Zamminer, Ludwig Hesshaimer, Ghe. Dima, Dr. I. Meșotă, Iosif Pușcariu. Cu un caracter deschis, asociația săsească avea în rândurile sale, încă de la începuturi, 11 români și doi maghiari. Pe parcursul primului an au fost organizate patru excursii, între care două de mai multe zile, în Făgăraș și Ciucaș. S.A.V. s-a dizolvat în 1881, însă activitatea membrilor săi a continuat în cadrul secțiunii Brașov a S.K.V. (pe larg în Marcel Șofariu, *140 de ani SAV – Siebenbürgischer Alpenverein – Clubul Alpin Ardelean – precursorul SKV*, „Anuar 2012 – 2013 Jahrbuch SKV”, Brașov 2013).

Din nefericire, implicarea unor membri K.S.V. în activitatea organizațiilor sașilor afiliate regimului nazist, îndeosebi în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, și prigonirea comunității săsești impusă de Uniunea Sovietică după 23 august 1944 au lichidat cea mai veche asociație de schi de pe teritoriul României. Dragostea de schi a membrilor K.S.V., a supraviețuitorilor răscumpărării „păcatelor” anilor războiului, a determinat înscrierea lor în cluburile sportive înființate după instaurarea regimului comunist. Însă sașii nu au mai jucat un rol important. Priviți cu suspiciune de autoritățile R.P.R., cu șanse minime de a participa la competiții dincolo de Cortina de Fier, spionați și marginalizați, sportivii sași apar sporadic chiar și în viața sportivă a Brașovului¹¹.

În anii democrației populare, tradiția practicării sporturilor de iarnă în zona Brașovului a fost continuată de către cluburile înființate după 1948. Dinamo Brașov, A.S.A. Brașov, C.S.Ș. Brașovia Brașov, C.S.Ș. Dinamo Râșnov și A.S.A. Predeal au fost între cele mai importante cluburi sportive din țară, iar sportivul cu cea mai importantă performanță internațională a fost brăneanul Gheorghe Gârniță (vicecampion mondial, Minsk, 1974), legitimat la Dinamo Brașov.

Mai mult, cel mai important eveniment sportiv de iarnă organizat de România comunistă, Jocurile Mondiale Universitare de Iarnă, s-a desfășurat în Poiana Stalin (Poiana Brașov), în anul 1951¹².

După căderea regimului comunist, tot Brașovul, împreună cu orașele Râșnov și Predeal și Cheile Grădiștei – Fundata, a organizat cea mai importantă competiție internațională din istoria sporturilor de iarnă din România, până în prezent: Festivalul Olimpic al Tineretului European (F.O.T.E.) 2013.

Editorul acestei cărți mulțumește domnului Cristian Sincovici pentru traducerea impecabilă făcută variantei originale germane, domnului Wolfgang Wittstock și domnului Bogdan Florin Popovici pentru sprijinul acordat în documentarea colecției foto, Consiliului Județean Brașov, domnului primar al orașului Râșnov, Adrian Ioan Veștea, domnului Dan Gheorghe Mihoc, președintele Federației Române de Schi și Biatlon, domnului Puiu Gaspar, secretar general al Federației Române de Schi și Biatlon, doamnei Christa Richter, doamnei Georgeta Filitti, domnului Mihai Dragomir și domnului Daniel Nazare, directorul Bibliotecii Județene „G. Barițiu” Brașov, pentru susținerea deosebită acordată reeditării cărții aniversare K.S.V.

¹¹ Schiorul sas brașovean cu cele mai importante performanțe în perioada comunistă este Kurt Gohn (1938 – 1989), legitimat la Dinamo Brașov, de șapte ori campion național la schi alpin, maestru al sportului.

¹² Pe larg în Nicolae Pepene, *Sportul în slujba comunismului: Jocurile Mondiale Universitare de Iarnă, Poiana Stalin, 1951*, „ASTRA”, an III (XLVI), nr. 3 – 4 (331 – 332), 2012.

„Europa ar fi mai săracă fără oamenii care iubesc Muntele!” În timpul redactării acestei cărți, municipiul Brașov și-a depus candidatura pentru titlul de Capitală Europeană a Culturii 2021 cu un concept denumit *Civilizația Muntelui*. Obiectivele candidaturii Brașovului cultural au fost sintetizate într-un Decalog inspirat din „Decalogul montan” publicat de Luis Trenker, în cartea *Meine Berge*. O poruncă este „să vezi în munte un paradis în care Dumnezeu te-a așezat ca pe un nou Adam; ajută-l să-și păstreze originalitatea și sfințenia” sau, în interpretarea autorilor dosarului Brașov 2021, să avem o capitală europeană a culturii care având Muntele în centrul viziunii sale artistice să asigure „diversitatea și calitatea activităților, punând accent pe diversitatea culturală europeană și rolul constructiv al dialogului intercultural și între generații”¹³.

În acest context cultural, prin publicarea cărții despre prima asociație de schi de pe teritoriul României, redacția revistei ASTRA dorește să-i onoreze pe „maestrii care au cucerit prima potecă”, pe cutezătorii care acum un secol au integrat Brașovul în civilizația europeană a muntelui. Munca și entuziasmul lor reprezintă o parte din orice „dosar de candidatură”, sportivă, culturală sau politică, un răspuns la nevoia de prestigiu a comunității brașovene, indiferent de generație și origini.

Nicolae Pepene

Brașov, 1 decembrie 2015.

¹³ Nicolae Pepene, *Conceptul Brașov 2021 – Capitala Europeană a Culturii*, în Municipiul Brașov, *Dosarul de candidatură Brașov 2021 – Capitala Europeană a Culturii* (autori: Dragoș David, Nicolae Pepene, Radu Colț, Sorin Ganea, Gabriela Brașoveanu), octombrie 2015.